Voorbeelden van levenscycli en de overwinteringsfases van diverse dagvlindersoorten
Ter ondersteuning van de cursus over wilde bijen en vlinders en hun planten en beheer

Tekst en foto's: © Wankja Ferguson www.vlindererbij.nl
Tekeningen: ©Kitty Blum www.kittyblumcards.nl

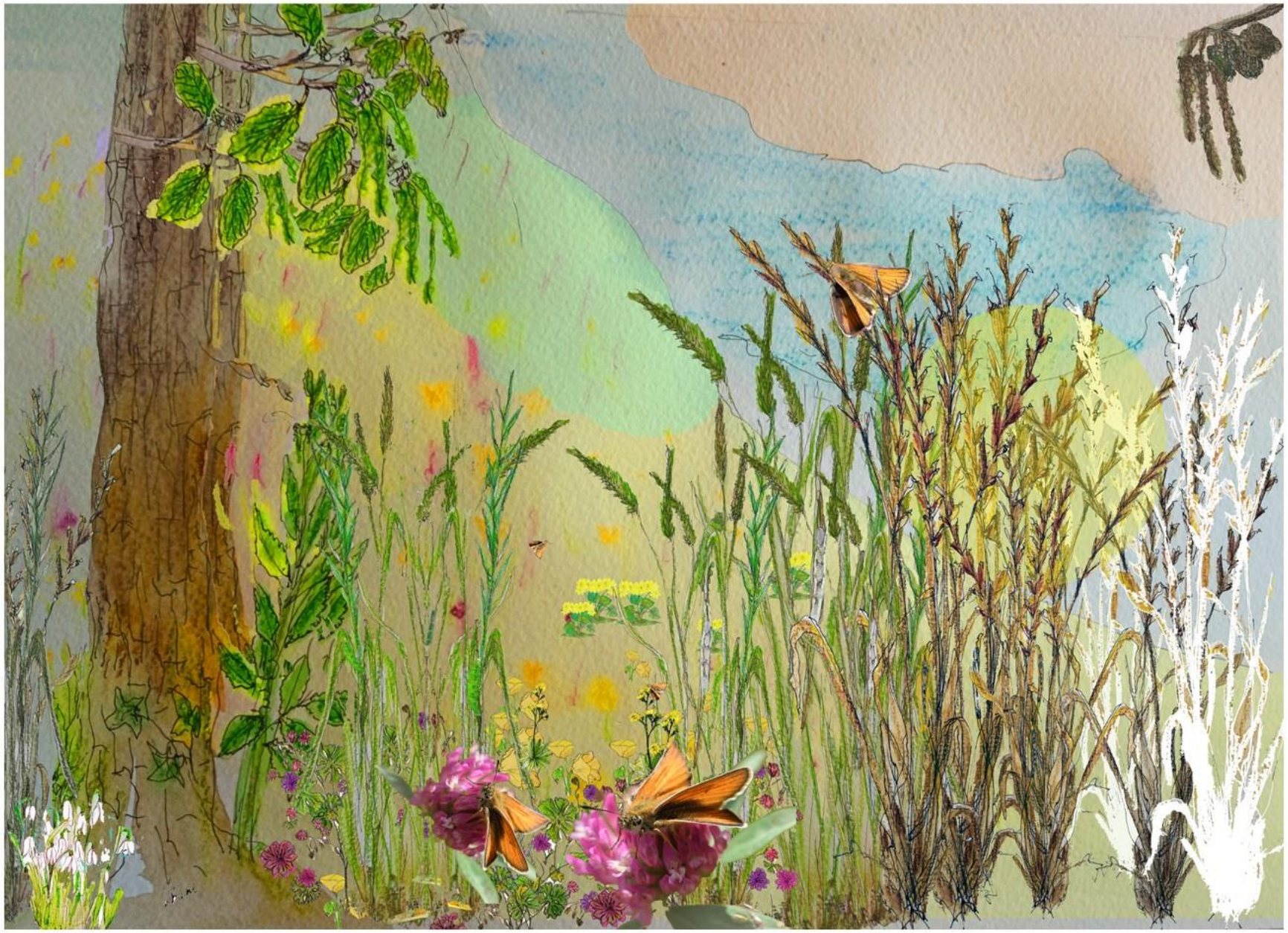

zwartsprietdikkopje →

voorjaar.....voorjaar rups .....pop... zomer, juni, juli pop, vlinder.....ei afzet.....herfst..... winter...

Voorbeeld van de tijden van het jaar dat de stadia: de eitjes, de rupsen en de poppen van **het zwartsprietdikkopje (Thymelicus lineola**) zich ín de vegetatie bevinden

De maanden:

					1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft				
				j	f	m	a	a	m	m	ju	ju	jl	jl	a	a	s	s	o	o	n	d	
Dikkopjes. Dikkopjes kunnen onderverdeeld worden in soorten die a) inheemse grassen of b) inheemse kruiden als waardplant gebruiken.																							
zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineola	algemeen	één generatie									ju	jl	jl	a	a							**vlinder, imago**
				j	f	m	a	a	m				jl	jl	a	a	s	s	o	o	n	d	overwinterd als ***ei*** in gras op 15 cm. of hoger
		sterke afname						a	m	m	ju	ju	jl										rups
												ju	jl										pop

Komt door het hele land voor

Provincies waar deze vlinder in voorkomt

gr	fr	dr	ov	gl	ut	nh	zh	ze	br	li	fl	
gr	*fr*	*dr*	*ov*	*gl*	*ut*	*nh*	*zh*	*ze*	*br*	*li*	*fl*	*voor 1981*

Gebruikt: Verschillende grassoorten waaronder gladde witbol, kropaar, timoteegras en kweek, die groeien op zonnige plaatsen.

In het voorjaar (april) komen de jonge rupsjes van het **zwartsprietdikkopje** uit het ei en eten van de jonge scheuten van het gras
De poppen verpoppen nabij de grond meestal aan de basis van de waardplanteen voordat
de vlinder in juni weer gaat vliegen en weer opnieuw eitjes gaat afzetten

Vanaf juni worden er eitjes afgezet in het gras, vaak hoog in de plant. Hoger dan 15 cm. boven maaiveld.
De overwinteringsfase van deze vlinder is als eitjes (of ini-mini rupsjes in het gras.

Dat betekent dat er een deel van het gras in het najaar niet gemaaid kan worden wil je deze vlinder een kans geven op voortplanting.

De vlinder heeft een juni- juni cyclus

Het volgende jaar kan je dan het deel van het gras wat je dit jaar tot juni hebt laten staan juist wél maaien, dán voorkom je boomopslag. En een deel van het grasland of bloemenweide die je het jaar ervoor juist wél hebt gemaaid maai je dan niet. Zo kan de vlinder opnieuw haar cyclus voltooien. Dát is het principe van gefaseerd maaien.

©Kitty Blum

Geelsprietdikkopje, zomer, juni, juli.....herfst.....winter

Voorbeeld van de tijden van het jaar dat de stadia: de eitjes, de rupsen en de poppen van **het geelsprietdikkopje** (**Thymelicus sylvestris**) zich ín de vegetatie bevinden

				Maanden:	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	
geelsprietdikkopje	Thymelicus sylvestris	algemeen, wel schaars	één generatie								j	jl	a						**vlinder, imago**
												jl	a	a					ei
				j	f	m	a	a	m	m	ju	ju		a	a	s	s	o	o	n	d	overwinterd als **rups** in schede gras
		En gaat momenteel achteruit									ju	jl							pop

Provincies waar ze in voorkomt:

gr	fr	dr	ov	gl	ut	nh	zh	ze	br	li		
gr	*fr*	*dr*	*ov*	*gl*	*ut*	*nh*	*zh*	*ze*	*br*	*li*	*fl*	*voor 1981*

Komt door het hele land voor

Gebruikt: Diverse breedbladige grassoorten die al in het voorjaar voedzame scheuten hebben, zoals geknikte vossestaart, gestreepte witbol, gladde witbol, timoteegras en pijpenstrootje.

Het is daarbij belangrijk je te realiseren dat het piepkleine rupsjes zijn die ingesponnen in een coconnetje overwinteren ingeklemd tussen de grasbladeren

1
2
3
4
5
6
7
8
2
6
7

Het **geelsprietdikkopje** overwinterd als ini-mini rupsje in een coconnetje ingeklemd tussen de blaadjes van het gras

In het voorjaar zit het kleine rupsje
Ingesponnen in het gras en eet van de verse blaadjes, ook de oudere rups doet dat

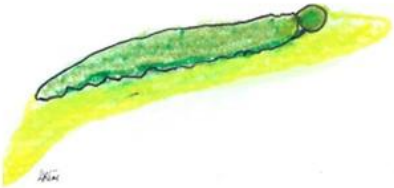

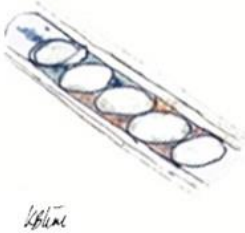

Vlak voordat het weer
een nieuwe vlinder
wordt verpopt de rups
zich meestal ergens
onder aan de waardplant

Ergens in juni
gaat de vlinder
weer vliegen.
Ze is gek op nectar
van veel bloemen.
Ze wil dus bloemrijk
grasland.

Vanaf juni zet ze
Haar eitjes af
In de schedes van
grasbladeren.
De eitjes en zéér
jonge rupsjes zitten
Ingeklemd.
Zo gaat de vlinder
de winter weer in.

Ze heeft dus grasland nodig wat in de herfst niet gemaaid wordt. Ze heeft een juni-juni cyclus. Ze is iets meer vochtminnend,
Ze is dan ook vaak in een iets vochtiger omgeving te vinden dan het zwartsprietdikkopje.

mei……klaverblauwtje……ei afzet vanaf mei gedurende de hele zomer……sept.. tot soms begin herfst

Voorbeeld van de tijden van het jaar dat de stadia: de eitjes, de rupsen en de poppen van **het klaverblauwtje (Polymmatus semiargus)** zich ín de vegetatie bevinden

				Maanden:				1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	
klaverblauwtje	Cyaniris semiargus	ernstig bedreigd	2 generaties							m	m	ju	ju	jl	jl	a	a	s		o				**vlinder**
											m	ju	ju		jl	a	a			o	o			ei, twee generaties, in warme jaren soms drie
				j	f	m	a	a	m	m	ju	ju	jl	jl	jl	a	a	s	s	o	o	n	d	overwinterd als rups
								a	m	m	ju	ju	jl	jl	a									pop

ei wordt afgezet op *verse* bloemhoofdjes van de rode klaver, soms wondklaver

jonge rupsen eten vooral van bloemen en zaden

Aangezien de vlinder meerdere generaties kan vliegen is rode klaver het hele jaar van belang

Provincies waarin ze voorkomt :

										li			klaverblauwtje
gr		*ov*	*gl*	*ut*	*nh*	*zh*	*ze*	*br*	*li*			*voor 1981*	

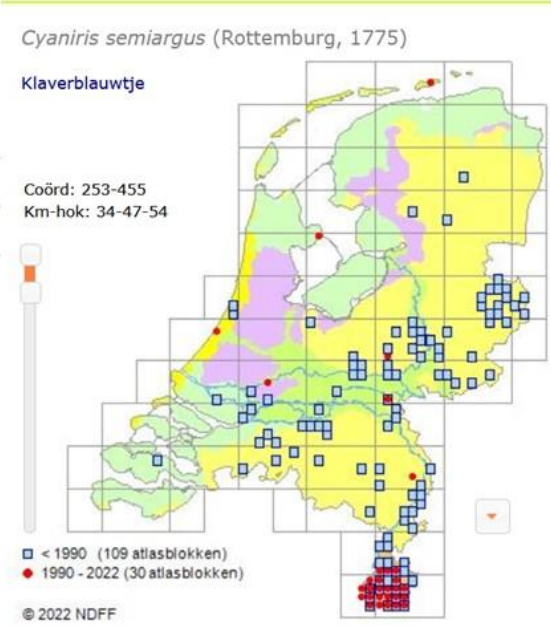

Het klaverblauwtje is ondanks dat het van zéér veel voorkomende planten afhankelijk is toch sterk verminderd.
Mogelijk omdat de rode klaver sterk verminderd is en omdat de bloemhoofdjes ook boven maaihoogte zitten

In het verleden kwam het klaverblauwtje duidelijk meer voor dan nu

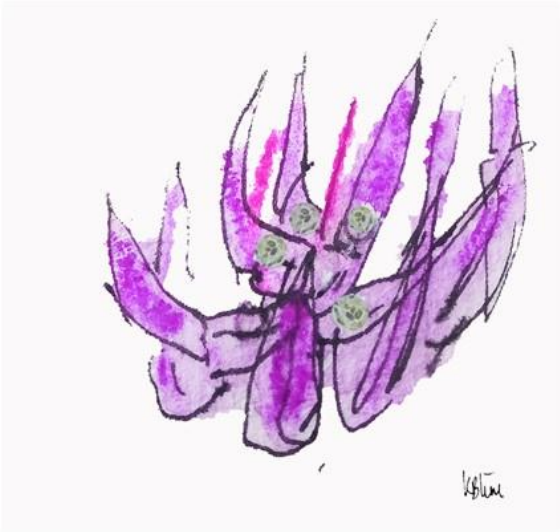

Het klaverblauwtje zet de eitjes af op de nog net niet geopende zéér jonge bloemen van de rode klaver.
Het rupsje zal nooit groot worden als de eitjes niet op héél verse Klaver wordt afgezet.

eitjes

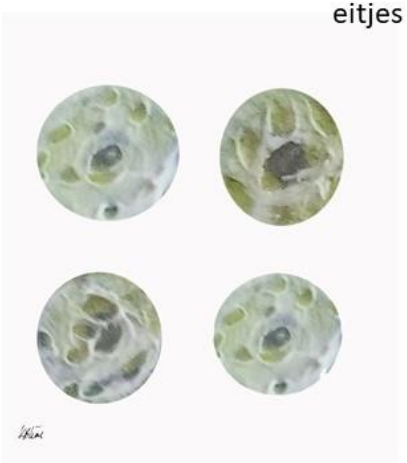

De rupsen eten van de bloemen en zaden van de rode klavers. (Kan ook wondklaver Zijn)

Het klaverblauwtje
heeft meerdere generaties per jaar.
Ze is dus vanaf mei verder vrijwel het hele jaar op zoek naar verse rode klaver bloemen.

Het is dus van belang niet alle bloemen af te maaien

Klaverblauwtje mannetje

De poppen verpoppen nabij de grond

Het boswitje

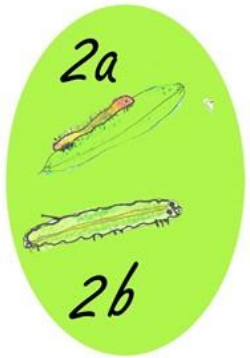

© Kitty Blum

Voorbeeld van de tijden van het jaar dat de stadia: de eitjes, de rupsen en de poppen van **het boswitje (Leptidea sinapsis)** zich ín de vegetatie bevinden

Waardplanten o.a. : vogelwikke, veldlathyrus, rolklaver, moerasrolklaver

							1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft			
boswitje	Leptida sinapsis	bedreigd	2 generatie					a	m	m	ju		jl	jl	a								vlinder
										m	ju	ju	jl	jl	a	a							ei
										m	ju	ju	jl	jl	a		s						rups
				j	f	m	a	a	m	m		ju	jl	jl	a	a	s	s	o	o	n	d	pop

De eitjes worden bij de *top* van de waardplant afgezet
De rupsen vanaf het derde stadium gaan van de jonge
spruiten van de plant eten, *bovenin* de plant
De pop gaat op een ándere plant dan de waardplant
hangen, gras, bies of roos bijv. op een hoogte tussen
de *10-70* cm.

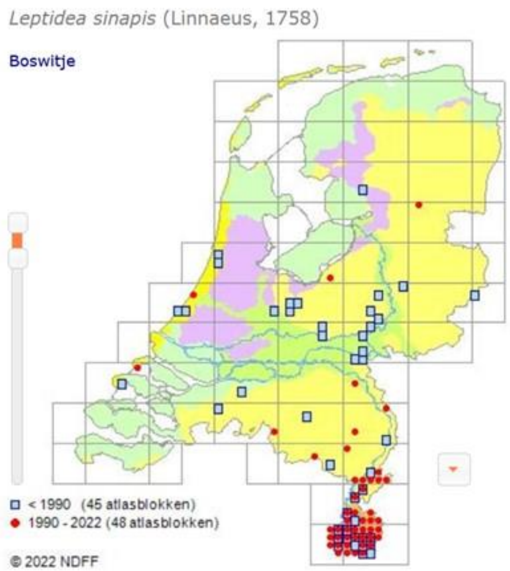

In álle fases, ei, rups, pop bevindt de vlinder zich hóóg in de vegetatie.
Daaruit volgt dat deze vlinder zéér maaigevoelig is.
D.w.z. dat ze ruigtes, vaak meerjarig nodig heeft en écht ongemaaide delen in de vegetatie, waarbij zowel de waardplanten áls de planten waarop ze overwinterd, wat vaak grassen, biesjes of stengels van andere kruidachtige planten zijn gespaard worden.
Het boswitje heeft heeft ook graag een vochtige omgeving, die vaak bij bosranden wel te vinden is.

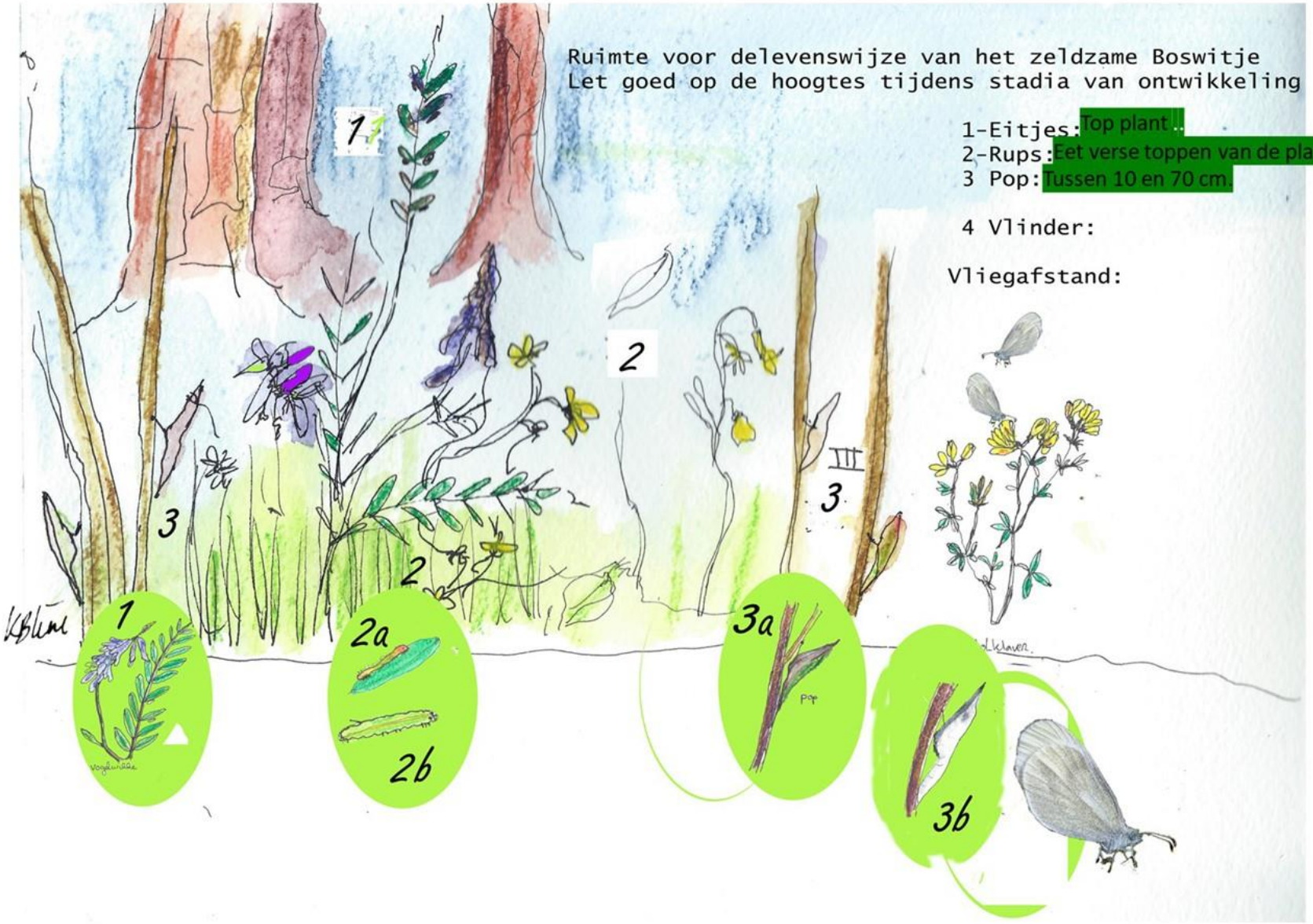
Ruimte voor delevenswijze van het zeldzame Boswitje
Let goed op de hoogtes tijdens stadia van ontwikkeling
1-Eitjes: Top plant !!
2-Rups: Eet verse toppen van de plant
3 Pop: Tussen 10 en 70 cm.
4 Vlinder:
Vliegafstand:
1
2
3
2
3
1
2a
2b
3a
3b

Voor het oranje tipje, die haar eitjes afzet op o.a., de pinksterbloem
en de rupsen de hauwtjes eten die daarna als pop in de dichtstbijzijnde
struiken hangt is het iets makkelijker dan voor het boswitje
De struiken worden minder vaak gesnoeid.
Het is oppassen dat de pinksterbloemen niet te snel gemaaid worden
omdat de rups de hauwtjes eet. Eenmaal hangend als pop in de struiken
Is de vlinder redelijk safe.

© Wankja Ferguson

Voorbeeld van de tijden van het jaar dat de stadia: de eitjes, de rupsen en de poppen van **het oranje tipje (**Anthocharis cardamines**)** zich ín de vegetatie bevinden

Provincies waar deze vlinder in voorkomt:

gr	fr	dr	ov	gl	ut	nh	zh	ze	br li	fl	
gr	*fr*	*dr*	*ov*	*gl*	*ut*	*nh*	*zh*	*ze*	*br li*		*voor 1981*

				maanden																				
								1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	
								helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	helft	
oranjetipje	Anthocharis cardamines	algemeen	één generatie						a	m	m													**vlinder**
										m	m													ei, ei op pinksterbloem en look zonder look,
											m	ju												rups, rups eet bloemen en hauwtjes
				j	f	m	a	a				ju	ju	jl	jl	a	a	s	s	o	o	n	d	overwinterd als **pop** in nabije struiken

Rups eet de hauwtjes.

Hangt als pop vanaf eind mei begin juni tot het volgende jaar april-mei in de struiken

De sleedoornpage

De sleedoornpage is een vlinder die als eitje in een oksel van een tak en een jonge tak of knop van de sleedoorn overwinterd. Hier staan twee collega’s te kijken of ze per ongeluk de eitjes zien zitten in de sleedoorn in een sleedoorn bosschage.

maanden				1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	1e helft	2e helft	
sleedoornpage	Thecla betulae	bedreigd	één generatie									jl	a	a	s			**vlinder**
				j	f	m	a	a	m					a	s	s	o	o	n	d	overwinterd als ei
							a	a	m	m	ju	ju	jl								rups, eet van het binneste van bladknoppen en later van het blad
												ju	jl	jl	a						pop

voorkomen in provincies:

	fr	dr	ov	gl	ut	nh			br	li	fl	
gr		*dr*	*ov*	*gl*	*ut*	*nh*		*ze*	*br*	*li*		*voor 1981*

achteruitgaand !

Omdat de sleedoornpage als eitje overwinterd en in het voorjaar van de knoppen van het blad eet is het van belang de sleedoorn gefaseerd te snoeien. Dat wil zeggen: altijd *minstens een deel* van de sleedoorn bosschages laten staan dus ongemoeid laten en dan dat deel misschien in een ander jaar snoeien. !!

In fases snoeien dus !

Bronnen:

Bink F. et all. 2013, Dagvlinders in de Benelux.
Bos F. et all. 2006 Dagvlinders van Nederland
De Vlinderstichting. Soort beschrijvingen van de site van de vlinderstichting
Eeles P, 2019, Life Cycles of British and Irish Butterflies
NDFF, verspreidingsatlas